

Öğrenme Güçlüğü Olan Ergenlerin Okul Aidiyetleri ile Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkularının İncelenmesi*

An Investigation of Sense of School Belonging and Fear of Negative Evaluation in Academic Environments among Adolescents with Learning Difficulties

Araş. Gör. Emrullah Can YAVUZ¹, Prof. Dr. Ender DURUALP²

Öz

Bu araştırma öğrenme güçlüğü tanısına sahip olan 6. 7. ve 8. sınıf düzeyindeki ergenlerin okula aidiyet duyguları ile akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkularının cinsiyet, sınıf düzeyi ve özel eğitim alma süresine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi ve okula aidiyet duygusu ile akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara il merkezinde bulunan özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde öğrenme güçlüğü tanısı ile destek eğitim alan 220 ergen oluşturmaktadır. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden değişkenler arası ilişkiyi açıklaması nedeniyle korelasyonel araştırma modelinde yapılandırılmıştır. Araştırmanın verileri “Genel Bilgi Formu “Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği” ve “Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada öğrenme güçlüğü tanısına sahip olan ergenlerin okula aidiyet duygusu puanları ile olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeğinin bilişsel etki ve davranışsal etki boyutları arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca özel eğitim desteği alma süresi bir yıl olan ergenlerin okul aidiyetleri özel eğitim desteği alma süresi dört yıl olanlara göre daha yüksektir. Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu puanları ise cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Elde edilen bu bulgular doğrultusunda kızların olumsuz değerlendirilme korkusu puanları erkeklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme güçlüğü, okula aidiyet duygusu, akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu

Makale Türü: Araştırma

Abstract

The aim of this study is to determine whether the sense of belonging to school and the fear of negative evaluation in academic environments of 6th, 7th and 8th grade adolescents with a diagnosis of learning disability differ according to gender, grade level and duration of special education and examine the relationship between adolescents' sense of belonging to school and fear of negative evaluation in academic environments. In this study, it was studied with students who were diagnosed with learning difficulties, who were in inclusive environments, attending special education and rehabilitation centers. The research was structured in the correlational research model due to the explanation of the relationship between variables, which is one of the quantitative research methods. The data of the research was collected by using Demographic Information Form, Sense of School Belonging Scale and Fear of Negative Evaluation in Academic Environments Scale. According to research findings, it was determined that there is a weak positive relationship between the sense of belonging to school scores of adolescents with learning disabilities and the cognitive effect and behavioral effect dimensions of the fear of negative evaluation. In addition, adolescents who receive special education support for one year have a higher

* Bu çalışma, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Ana Bilim Dalında tamamlanan “Öğrenme Güçlüğü Olan Ergenlerin Okul Aidiyetleri ile Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkularının İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ecanyavuz@gmail.com

²Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, endora2212@hotmail.com

Atf için (to cite): Yavuz, E. C. ve Durualp, E. (2023). Öğrenme güçlüğü olan ergenlerin okul aidiyetleri ile akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkularının incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 357-371.

sense of belonging to school than those who receive four years. A statistically significant difference was found between the scores of adolescents fear of negative evaluation in academic environments and gender. In line with these findings, it was determined that girls' fear of negative evaluation scores was higher than boys.

Keywords: Learning difficulties, school belonging, fear of negative evaluation in academic environment

Paper Type: Research

Giriş

Öğrenme güçlüğü; ortalama başarının altında bir performans gösterme, kişinin kendi içinde gösterdiği performans farklılıkları, bazı alanlarda düşük başarı gösterirken bazı alanlarda daha iyi bir performans göstermesi ve bilgiyi işlemede görülen problemler olarak tanımlanmaktadır (Şahin, 2010, s.197). Öğrenme güçlüğü olan çocuklar dikkat, algı, bellek gibi bilişsel gelişim ve dil gelişimi alanlarında sorunlar yaşamaktadır. Çocukların yaşadığı bu sorunlara bağlı olarak öğrenme süreçleri etkilenmektedir. Öğrenme güçlüğü tanısına sahip olan çocuklar bilişsel alanda sorunlar yaşasa da öğrenme güçlüklerinin zekânın bir yansıması olmadığı ve bu tanıya sahip olan bireylerin zekâ puanlarının ortalama veya ortalamanın üzerinde olduğu ifade edilmektedir (Bender, 2016). Bu nedenle öğrenme güçlüklerinin belirlenmesinde tek başına nörolojik bulgular, zekâ testleri veya öğrenmeyi etkileyen süreçlerin değerlendirilmesi yeterli olmamaktadır. Bireyin okul performansının ve öğrenme becerilerinin önemli ölçüde etkilendiği ve engellendiği durumlar da değerlendirme sürecine dahil edilerek bulgular bir bütün olarak ele alınmalıdır (Kauffman ve ark., 2017).

Değerlendirme ve tanılama sürecinden geçen çocuklar öğrenme süreçlerini etkileyen becerilerin yanı sıra gelişimsel olarak diğer alanlarda da sorunlar yaşayabilmektedir. Öğrenmeyi etkileyen becerilerde yaşanan sorunlar öğrenme güçlüğü olan çocuklar da birtakım sosyal zorluklara da neden olmaktadır (Wong, 2004). Sosyal olarak kabul görmeme, akranları tarafından dışlanma, arkadaş gruplarına kabul edilmeme ya da dâhil olamama gibi sorunlar çocukların sosyal ve duygusal açıdan sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Bu zorluklar çocukların sosyal becerilerini geliştirmek ve arkadaşlık duygularını paylaşmak gibi deneyimleri yaşamalarını engellemektedir. Bu da çocukların okula bağlılıkları ve aidiyet duygusu geliştirmelerini etkilemektedir (Wong ve ark., 2008). Yapılan bir araştırmada akademik nedenlerden dolayı yaşanan duyguların, akademik katılım ve performansı derinden etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada yaşanan duyguların, akademik başarıyı; bilişsel, motivasyonel, davranışsal (çaba ve bir işi sürdürme) ve bilişsel-davranışsal (strateji kullanımı ve kendini düzenleme) boyutlarda etkilediği ve çocuklarda akademik katılım ve performansı düşürdüğü ifade edilmiştir ifade edilmiştir (Pekrun ve Linnenbrink-Garcia, 2012).

Öğrenme güçlüğü olan çocukların tamamında sosyal sorunlar yaşanmamaktadır (Judd, 2012) fakat öğrenme güçlüğü tanısına sahip olan çocukların akademik başarı durumunun meydana getirdiği duygular destekleyici ortamlarla birleşmeyince beraberinde sorunları da getirebilmektedir. Alesi ve ark. (2014) akademik başarının, çocukların benlik saygısı ve akademik benliklerini etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada öğrenme güçlüğü olan çocukların kendi kendine yetme algısını olumsuz olarak etkilediği; moral bozukluğu, azalan ilgi, sinirlilik, bıkkınlık ve odaklanma gibi sorunlar yaşamasına neden olduğu ifade edilmiştir. Bir başka araştırmada ise çocukların pozitif okul atmosferi algısı geliştirmelerinde, öğretmenlerin destekleyici yaklaşımları ve çocuklar tarafından olumlu algılanmalarının büyük rolü olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çocukların okula aidiyet duygularının okul iklimi algısına etki eden diğer bir faktör olduğu araştırma sonuçlarına yansımaktadır (Tavşanlı ve ark., 2016). Bu bulgular öğrenme güçlüğü tanısına sahip olan çocukların daha güçlü ve başarılı bireyler olmasında sosyal ve duygusal boyutun önemini ortaya koymaktadır.

Öğrenme güçlüğü tanısı olan çocuklar, destek eğitim hizmeti alabilmek ve zayıf yönlerinin güçlendirilmesi adına tanı aldıktan sonra diğer arkadaşlarından ayrılarak farklı

ortamlarda destek almaktadır. Çocuklara daha iyi bir destek eğitim hizmeti sunmak için yapılan bu uygulama, çocukların akranlarıyla birlikte olma ve sosyal gruplara dahil olmalarının önüne geçebilmektedir (Grant ve ark., 2006). Ders saatleri içinde akranlarından ayrılarak destek eğitim odalarına giden ergenler bu süreçte duygusal zorluklar yaşayabilmekte ve olumsuz duygular geliştirebilmektedir (Bender, 2016, s.123). Destek eğitim sürecinde ve okul dışı zamanlarda özel eğitim merkezlerinde verilen eğitimlere dâhil olmak için ders saatleri içerisinde akranlarından ayrılan ergenler duygusal olarak etkilenebilmektedir. Özellikle tanı alan akranlarına göre daha uzun süredir bu ayrılık süreçlerini yaşayan çocuklar daha fazla etkilenebilmektedir.

Öğrenme güçlüğü tanısı olan çocuklar kendi bireysel eğitim programlarına göre başarılı olsalar da sınıf müfredatına ve devam ettiği sınıf düzeyine göre akranlarının gerisinde kalmaktadır. Özel gereksinimi ve öğrenme stillerinin farklı olmasından dolayı çoğunlukla beklenen düzeyde performans gösteremeyen öğrenme güçlüğü tanılı çocuklar, ne kadar çaba gösterse de tanının getirmiş olduğu öğrenme sorunlarıyla karşı karşıya kalabilmektedir. Dolayısıyla performans odaklı giden sınıf ortamlarında çocuklar olumsuz değerlendirilmekten kaçınmak için, başarısızlıklarını gizleme eğilimine girerek olumsuz değerlendirilme korkularını davranışlarına yansıtmakta ve karşı karşıya kalmaktan korktuğu olumsuz düşüncelerle bu şekilde mücadele etme yoluna gitmektedir (Özgüngör, 2006).

Olumsuz duygularla baş etme ve olumsuz değerlendirilme korkusu üzerinde cinsiyet de önemli bir faktör olarak yer almaktadır. Ergenlerle yapılan bir araştırmada kızların erkeklere göre daha fazla kaygı taşıdıkları ve erkeklere göre başkalarının kendileri hakkında yaptıkları yorumları daha fazla önemsedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Biolcati, 2017). Cankardaş (2019) yaptığı araştırmada, kızların olumsuz değerlendirilme korkusu ile benlik saygıları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca kızların, başkalarının kendileri hakkındaki görüşlerini daha fazla önemsemesinden ve kaygı düzeylerinin daha yüksek olmasından dolayı olumsuz değerlendirilme korkusu yaşadığını ifade etmiştir.

Çocukların sosyal gelişimleri yalnızca kendi sosyal beceri ve davranışlarıyla sınırlı değildir. Bu alan ayrıca sınıf arkadaşlarının hoşgörüsü ve anlayışlarının da etkili olduğu bir bileşimdir. Bu nedenle, olası olumsuz etkenlerin en aza indirildiği ortamlar öğrenme güçlüğü olan çocukların sosyal ve akademik becerileri üzerinde etkili olmaktadır (Wong, 2004). Rose ve ark. (2015)'nin araştırmasında, akranlardan alınan sosyal desteğin öğrenme güçlüğü olan çocukların zorbalığa maruz kalma ve mağduriyet yaşama durumlarının azalmasında önemli bir yordayıcı olduğu bulunmuş ve okullarda sosyal desteklerin artırılarak akran kabulünü teşvik eden müdahale programlarına yer verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Literatürde; öğrenme güçlüğü tanısına sahip olan çocukların kendilerine olan inanç ve duygusal yeterlik gibi sosyal-duygusal iyi oluşlarının diğer akranlarına göre daha düşük olduğu (Abdollahi ve ark., 2020), okula aidiyet duygusu ve akademik dayanıklılığın akademik stresi etkilediği (Carnazzo ve ark., 2018) ayrıca akademik başarının da benlik saygısı ve akademik başarı algılarını üzerinde etkili olduğu bulguları yer almaktadır (Alesi ve ark., 2014). Akademik başarı kaygısı ve olumsuz değerlendirilme korkusu ile aidiyet duygusunun karşılıklı olarak birbirinden etkilediği görülmektedir. Öğrenme güçlüğü tanısına sahip olan çocukların aidiyet duygularını ve kendilerini sosyal-duygusal açıdan güvende hissetmelerini etkileyen faktörlerin bilinmesi çocuklara yönelik oluşturulan destek süreçlerinin şekillenmesinde önemli olacaktır. Öğrenme güçlüğü tanısına sahip olan çocukların yaşadıkları sorunların sadece akademik açıdan sorun yaşamadıkları literatürde yer alan araştırma bulgularına da yansımakta ve çocukların sosyal duygusal açıdan desteklenmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Abdollahi ve ark., 2020; Değirmenci, 2022). Yapılan bu araştırmanın bu alanda yapılan çalışmalara farklılık katacağı ve zenginleştireceği düşünülmektedir. Buradan hareketle araştırmada, öğrenme güçlüğü tanısına sahip olan ergenlerin okula aidiyet duyguları ile akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkuları arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve bu değişkenlerin sınıf düzeyi, cinsiyet ve özel eğitim alma süresi açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Deseni

Öğrenme güçlüğü tanısı olan ve ortaokula devam eden ergenlerin, okula aidiyet duyguları ile akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkularının incelendiği araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılandırılmıştır. İlişkisel tarama modeli; iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin incelenmesini kapsayan bir modeldir (Gürbüz ve Şahin, 2016).

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara’da bulunan ve çalışma izni alınan özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde öğrenme güçlüğü tanısı ile özel eğitim destek hizmetlerinden yararlanan, altı, yedi ve sekizinci sınıfa devam eden ergenler oluşturmaktadır. Araştırma sürecinde çalışma grubuna ulaşmak amacıyla kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kazara ya da uygun örnekleme olarak da adlandırılın bu örnekleme yönteminde, araştırma yapan kişi ulaşması gereken sayıyı elde edene kadar ulaşması kolay deneklerden veri toplamaya çalışır (Gürbüz ve Şahin, 2016). Öğrenme güçlüğü tanısına sahip olan çocukların yoğunlukta olduğu ve ulaşılabilir olan kurumlar arasından seçim yapılarak çalışma grubuna ulaşılmıştır.

Araştırmada kullanılan Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği ile Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği için doğrulayıcı faktör analizleri yapılması gerektiğinden, çalışma grubuna alınacak ergen sayısı ölçek maddelerinin 10 katı olacak biçimde hesaplanmıştır. Buna göre, biri 18 diğeri 22 maddelik ölçekler baz alınarak, ergen ve ailelerinden izin alınan gönüllü 220 ergen ile çalışma yürütülmüştür. Araştırmaya alınan ergenlere ilişkin demografik bilgilere Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya alınan ergenlere ilişkin demografik özellikler

Özellik	n	%	
Yaş	11 yaş	58	26.4
	12 yaş	79	35.9
	13 yaş	60	27.3
	14 yaş	23	10.4
Cinsiyet	Kız	80	36.4
	Erkek	140	63.6
Sınıf Düzeyi	6. Sınıf	88	40
	7. Sınıf	77	35
	8. Sınıf	55	25
Özel Eğitim Süresi	1 yıl	12	5.5
	2 yıl	26	11.8
	3 yıl	43	19.5
	4 yıl	74	33.6
	5 yıl	65	29.6
Toplam	220	100	

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri Genel Bilgi Formu, Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği ve Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Genel Bilgi Formu çocukların; yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi ve özel eğitim alma süresiyle ilgili soruları içermektedir.

Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği (The Psychological Sense of School Membership Scale), Goodenow (1993) tarafından geliştirilmiş ve Sarı (2015) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek, ortaokulda öğrenim gören çocukların kendilerini okulun önemli bir parçası olarak algılama durumlarını, kabul görme, değer verilme ve arkadaş gruplarına dâhil olma konusundaki duygularını; okul, öğretmen ve arkadaşlarla ilişkilerini ölçmeyi

amaçlamaktadır. 18 maddeden oluşan ölçek beşli likert tipinde bir araçtır. Ölçeği oluşturan maddelerin beşi (3, 6, 9, 12 ve 16. maddeler) olumsuz ifadeler içermektedir. Uyarılama çalışması sonucunda, ölçeğin aidiyet duygusu (13 madde) ve reddedilmişlik duygusu (5 madde) olmak üzere iki faktörden oluştuğu ortaya çıkmıştır. İlk faktör için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.84 iken, ikinci faktör için 0.78 olduğu belirlenmiştir. Bu ise araştırmada iç tutarlılık katsayısı, Aidiyet Duygusu alt boyutu için 0.87 ve Reddedilmişlik Duygusu alt boyutu için 0.67, ölçek toplam puanı için 0.88 bulunmuştur. İç tutarlılık katsayısının 0.70 ve üzeri olması iyi, 0.60 ile 0.70 arası ise kabul edilebilir değer aralığı olarak değerlendirilmektedir (Bursal, 2017).

Ölçeğin öğrenme güçlüğü tanısına sahip olan çocuklarla kullanılabilirliğinin sınanması için Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA’da Ki-Kare/serbestlik derecesi (χ^2/sd), karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), standardize edilmiş artık ortalamaların karekökü (SRMR) gibi bir dizi uyum iyiliği indeksi kullanılmıştır (Iacobucci, 2010). DFA sonucu, model üzerinde ulaşılan uyum indeksleri “Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği” için [$\chi^2=335.37$; $sd=34$; $\chi^2/sd=2.50$; CFI=0.94; SRMR=0.064] şeklindedir. χ^2/df ’nin üçün ya da SRMR’nin 0,08’in altında olması; CFI değerinin 0,90’ın üzerinde ve bire yakın olması uyumun iyi olduğunu ifade etmektedir (İlhan ve Çetin, 2014). DFA’dan elde edilen değerler ölçeğin öğrenme güçlüğü tanısı olan altı, yedi ve sekizinci sınıfa devam eden ergenlerde kullanılabileceğini göstermektedir.

Alkan (2015) tarafından geliştirilen *Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği*, çocukların akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme kaygısını belirlemek amacıyla kullanılmaktadır. Ölçek, tipik gelişim gösteren altı, yedi ve sekizinci sınıfa devam çocuklara uygulanmaktadır. 22 maddeden oluşan ölçek; Bilişsel Etki ve Davranışsal Etki olmak üzere iki alt boyuta sahiptir. Ölçeğin Bilişsel Etki alt boyutu 10 maddeyi, Davranışsal alt boyutu ise 12 maddeyi kapsamaktadır. Ölçek toplamına ilişkin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.77, Davranışsal Etki alt boyutu için boyut 0.85, Bilişsel Etki alt boyutu için 0.77’dir.

Yapılan araştırmada, Bilişsel Etki alt boyutuna ait iç tutarlılık katsayısı 0,70, Davranışsal Etki alt boyutu iç tutarlılık katsayısı ise 0.67 olarak hesaplanmıştır. Ölçek Toplam Puanı için iç tutarlılık katsayısı 0.76 olarak hesaplanmıştır. İstatistiksel olarak hesaplanan iç tutarlılık katsayısının 0.70 ve üzeri olması iyi, 0.60 ile 0.70 arası ise kabul edilebilir değer aralığı olarak değerlendirildiğinden, Davranışsal alt boyutu için kabul edilebilir, Bilişsel alt boyutu ve Ölçek Toplam Puanı için iyi olduğu tespit edilmiştir.

DFA sonucu model üzerinde ulaşılan uyum indeksleri “Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği” için [$\chi^2=443.04$; $sd=208$; $\chi^2/sd=2.13$; CFI=0.90; SRMR=0.080] şeklindedir. DFA’dan elde edilen sonuçlar ölçeğin öğrenme güçlüğü tanısı olan altı, yedi ve sekizinci sınıfta öğrenim göre ergenlerde de kullanılabileceğini göstermektedir.

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma Ankara Üniversitesi Etik Kurulu Başkanlığı’ndan alınan 08/07/2019 tarih ve 242 sayılı izin kapsamında yürütülmüştür. Etik kurul izinleri alındıktan sonra Ankara ilinde bulunan, öğrenme güçlüğü tanısı almış çocuk ve ergenlere yönelik hizmet veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerindeki ilgili kurum yöneticileriyle görüşülerek araştırmanın amacı ve araştırma süreci ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmaya izin veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine devam eden ergenler ve ebeveynleri araştırmanın amacı ve süreci hakkında bilgilendirilmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden ergen ve ebeveynlerine Aydınlatılmış Onam Formu imzalatılmıştır. Okuma yazma bilen öğrenme güçlüğü tanısı olan ergenler ile yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak, bir rehber eşliğinde uygun bir ortamda veri toplama araçları ergenler tarafından doldurulmuştur. Veri toplama sürecinde, ergenlerden okullarını, arkadaşlarını ve öğretmenlerini düşünerek formları doldurmaları istenmiş ve anlamadıkları ifadeler olduğu durumlarda gerekli açıklamalar yapılarak öz değerlendirme şeklinde çocuklar yanıtlarını işaretlemiştir. Uygulama süreci çocukların okuma hızlarına bağlı olarak ortalama 25-30 dakika sürmüştür.

2.5. Verilerin İstatistiksel Değerlendirmesi

Normallik varsayımı sağlandığı için ($p>.05$) elde edilen bulguların değerlendirilmesinde; bulguların bağımsız değişkenlerle karşılaştırılmasında grup sayısı iki olan değişkenler için t testi ve ikiden fazla grup karşılaştırmalarında Tek Yönlü Anova Analizi kullanılmıştır. İki ölçek arasındaki korelasyonun karşılaştırmasında ise Pearson Korelasyon Testi'nden yararlanılmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara tablolar halinde yer verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya alınan ergenlerin okula aidiyet duygusu ölçeği'nden aldıkları puanlara ilişkin betimsel istatistikler

Okula	Alt Boyut	n	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	\bar{X}	ss	Varyans
Aidiyet	Aidiyet Duygusu	220	19	65	46.53	9.62	92.69
Duygusu	Reddedilmişlik	220	5	25	17.90	4.07	16.62
Ölçeği	Duygusu						
	Ölçek Toplam Puanı	220	31	90	64.42	12.45	155.18

Tablo 2'de yer alan Okula Aidiyet Duygusu Ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanların ortalaması incelendiğinde, Aidiyet Duygusu alt boyutu için 46.53 ± 9.62 , Reddedilmişlik Duygusu alt boyutu için 17.90 ± 4.07 ve ölçek toplam puanı için 64.42 ± 12.45 olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya alınan ergenlerin akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeği'nden aldıkları puanlara ilişkin betimsel istatistikler

Akademik Ortamlarda	Alt Boyut	n	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	\bar{X}	ss	Varyans
Olumsuz	Bilişsel Etki	220	15	50	34.71	6.32	39.94
Değerlendirilme	Davranışsal Etki	220	12	59	35.43	7.42	55.19
Korkusu Ölçeği	Ölçek Toplam Puanı	220	27	106	70.14	11.42	130.46

Tablo 3'te Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinin Bilişsel Etki alt boyutu için 34.71 ± 6.32 , Davranışsal Etki alt boyutu için 35.43 ± 7.42 ve ölçek toplam puanı için 70.14 ± 11.42 olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Okula aidiyet duygusu ölçeği ile akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeğinin alt boyutları ve toplam puanları arasındaki korelasyon

DEĞİŞKENLER		Davranışsal Etki	Bilişsel Etki	Toplam AOODKÖ
Aidiyet Duygusu	r	-0.10	0.14	0.01
	p	0.13	0.03	0.88
	n	220	220	220
Reddedilmişlik Duygusu	r	-0.24	0.10	-0.10
	p	0.001	0.13	0.13
	n	220	220	220
Toplam OADÖ	r	0.21	0.10	0.24
	p	0.04	0.13	0.001
	n	220	220	220

Araştırma sonuçları incelendiğinde Okula Aidiyet Duygusu Ölçeğinden elde edilen toplam puanlar ile Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden elde edilen toplam puanlar arasında ($r=.24$; $n=220$; $p=0.001$) ve Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinin Davranışsal Etki boyutu ($r=.21$; $n=220$; $p=0.04$) arasında

anlamli bir iliŒki tespit edilmiŒtir. Okula Aidiyet Duygusu Ölçeğinin Aidiyet duygusu alt boyutunun, Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinin Bilişsel Etki alt boyutu ile anlamli farklılık gösterdiği görülmüŒtür. Ortaya çıkan bu anlamlilik korelasyon analizinde tek başına yeterli olmadığından dolayı korelasyon katsayıları incelenmiştir. Korelasyon katsayılarına bakıldığında aidiyet duygusu alt boyutu ile bilişsel alt boyutu arasında zayıf bir iliŒki olduğu görülmektedir ($r=.14$; $n=220$; $p=0.03$). Elde edilen bulgular incelendiğinde Okula Aidiyet Duygusu Ölçeğinin Reddedilmişlik Duygusu alt boyutu ile Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinin Davranışsal Etki boyutu arasında da negatif yönde anlamli bir iliŒki olduğu belirlenmiştir ($r=-.24$; $n=220$; $p=0.001$). Fakat korelasyon katsayıları incelendiğinde ortaya çıkan bu iliŒkinin zayıf ($|r| \leq 0.30$) olduğu görülmektedir (Büyüköztürk ve ark., 2011). Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği'nden alınan toplam puanlar ile Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği'nin Bilişsel Etki alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamli bir iliŒki olmadığı tespit edilmiştir. Ergenlerin, Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği'nden aldıkları toplam puanlar ile Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği'nin Aidiyet Duygusu ve Reddedilmişlik Duygusu alt boyutları arasında da anlamli bir iliŒki olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Tablo 5. Araştırmaya alınan ergenlerin okula aidiyet duygusu ölçeği puanlarının cinsiyete göre t testi sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{X}	t	sd	p
Aidiyet Duygusu	Kız	80	45.25	-1.49	218	0.13
	Erkek	140	47.26			
Reddedilmişlik Duygusu	Kız	80	17.73	-0.46	218	0.64
	Erkek	140	17.99			
Ölçek Toplam Puanı	Kız	80	62.98	-1.30	218	0.19
	Erkek	140	65.25			

Araştırmaya alınan ergenlerin, okula aidiyet duygularının cinsiyete göre anlamli bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$t(218)=-1.30$; $p=0.19$]. Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği'nin Aidiyet Duygusu [$t(218)=-1.49$, $p=0.13$] ve Reddedilmişlik Duygusu [$t(218)=-0.46$; $p=0.64$] alt boyutlarının da cinsiyete göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Tablo 5).

Tablo 6. Araştırmaya alınan ergenlerin akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının cinsiyete göre t testi sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{X}	t	sd	p
Bilişsel Etki	Kız	80	35.66	1.81	218	0.09
	Erkek	140	34.17			
Davranışsal Etki	Kız	80	36.63	-1.49	218	0.07
	Erkek	140	34.74			
Ölçek Toplam Puanı	Kız	80	72.29	1.69	218	0.03
	Erkek	140	68.91			

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmaya alınan ergenlerin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği'nden aldıkları toplam puanların ortalaması ile cinsiyet değişkeni arasında anlamli bir fark [$t(218)=1.69$; $p=0.03$] olduğu tespit edilmiştir. Kızların akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu puan ortalamalarının erkeklerden yüksek olduğu görülmektedir. Ölçek alt boyutlarından alınan puanlar incelendiğinde; Bilişsel Etki [$t(218)=1.81$; $p=0.09$] ve Davranışsal Etki [$t(218)=-1.49$; $p=0.07$] puanları ile cinsiyet değişkeni arasında farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 7. Araştırmaya alınan ergenlerin okula aidiyet duygusu puanlarının sınıf düzeyine göre tek yönlü ANOVA sonuçları

Alt Boyutlar	Grup	\bar{X}	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Aidiyet Duygusu	6. Sınıf	46.16	G. arası	23.31	2	11.65	0.12	0.88
	7. Sınıf	46.91	G. İçi	20277.51	217	93.44		
	8. Sınıf	46.58	Toplam	20300.83	219			
Reddedilmişlik Duygusu	6. Sınıf	17.52	G. arası	24.92	2	8.17	0.74	0.47
	7. Sınıf	17.99	G. İçi	3615.66	217	40.53		
	8. Sınıf	18.36	Toplam	3640.59	219			
Ölçek Toplam Puanı	6. Sınıf	63.68	G. arası	80.59	2	40.29	0.25	0.77
	7. Sınıf	64.90	G. İçi	33905.09	217	156.24		
	8. Sınıf	64.95	Toplam	33985.68	219			

Analiz sonuçları, araştırmaya alınan ergenlerin Okula Aidiyet Duyguları arasında öğrenim görülen sınıf düzeyi bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [F(2, 217)=0.25, p=0.77]. Elde edilen bulgulara göre ergenlerin; aidiyet duygusu [F(2, 217)=0.12; p=0.88] ve reddedilmişlik duygusu [F(2, 217)=0.74; p=0.47] alt boyutlarından aldıkları puanların sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık ortaya koymadığı belirlenmiştir (Tablo 7).

Tablo 8. Araştırmaya alınan ergenlerin akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının sınıf düzeyine göre tek yönlü ANOVA sonuçları

Alt Boyutlar	Grup	\bar{X}	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Bilişsel Etki	6. Sınıf	34.50	Gruplararası	6.82	2	3.41	0.85	0.91
	7. Sınıf	34.88	Grup İçi	8740.13	217	40.27		
	8. Sınıf	34.82	Toplam	8746.95	219			
Davranışsal Etki	6. Sınıf	35.86	Gruplararası	300.79	2	87.09	1.58	0.20
	7. Sınıf	36.03	Grup İçi	174.17	217	54.90		
	8. Sınıf	33.89	Toplam	12087.83	219			
Ölçek Toplam Puanı	6. Sınıf	70.36	Gruplararası	162.55	2	81.28	0.62	0.53
	7. Sınıf	70.91	Grup İçi	28410.07	217	130.92		
	8. Sınıf	68.71	Toplam	28572.63	219			

Tablo 8 incelendiğinde Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği'nden alınan toplam puanın [F(2,217)=0.62; p=0.53] sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Ayrıca ergenlerin Bilişsel Etki [F(2,217)=0.85; p=0.91] ve Davranışsal Etki [F(2,217)=1.58; p>0.20] alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının da sınıf düzeyi ile anlamlı bir farklılık ortaya koymadığı belirlenmiştir.

Tablo 9. Araştırmaya alınan ergenlerin okula aidiyet duygusu puanlarının özel eğitim alma süresine göre tek yönlü ANOVA sonuçları

Alt Boyutlar	Grup	\bar{X}	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark
Aidiyet Duygusu	1	53.33	G. Arası	948.51	4	237.13	2.63	0.03	1>4
	2	46.23	G. İçi	19352.31	215	90.01			
	3	47.65	Toplam	20300.83	219				
	4	44.45							
	5+	47.02							
Reddedilmişlik Duygusu	1	20.67	G. Arası	129.525	4	32.38	1.98	0.09	
	2	17.73	G. İçi	3511.070	215	16.33			
	3	17.74	Toplam	3640.595	219				
	4	17.28							
	5+	18.25							
Ölçek Toplam Puanı	1	74.00	G. Arası	1729.297	4	432.32	2.88	0.02	1>4
	2	63.96	G. İçi	32256.389	215	150.03			
	3	65.40	Toplam	33985.686	219				
	4	61.73							
	5+	65.26							

Tablo 9'a göre, araştırmaya alınan ergenlerin okula aidiyet duygusu toplam puanlarının özel eğitim alma süresine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı saptanmıştır [F(4,215)=2.88; p=0.02]. Birimler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, bir yıldır özel eğitim desteği alanların dört yıldır özel eğitim desteği alanlardan ($\bar{X}_{1\text{yıl}} - \bar{X}_{4\text{yıl}} = 12.27$) daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ölçek alt boyutlarından Aidiyet Duygusu ile özel eğitim alma süresi arasında da istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık [F(4,215)=2.63; p=0.03] olduğu saptanmış ve ortaya çıkan farkın bir yıldır özel eğitim alan ergenlerin lehine ($\bar{X}_{1\text{yıl}} - \bar{X}_{4\text{yıl}} = 8.88$) olduğu görülmüştür. Reddedilmişlik Duygusu alt boyutundan alınan puanların ise özel eğitim desteği alma süresine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık meydana getirmediği belirlenmiştir [F(4,215)=1.98; p=0.09].

Tablo 10. Araştırmaya alınan ergenlerin akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının özel eğitim alma süresine göre tek yönlü ANOVA sonuçları

Alt Boyutlar	Grup	\bar{X}	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Bilişsel Etki	1	32.75	Gruplararası	103.49	4	25.87	0.64	0.63
	2	34.77	Grup İçi	8643.46	215	40.20		
	3	34.95	Toplam	8746.95	219			
	4	35.78						
	5+	34.74						
Davranışsal Etki	1	33.75	Gruplararası	229.66	4	57.41	1.04	0.38
	2	34.19	Grup İçi	11858.17	215	55.15		
	3	37.07	Toplam	12087.83	219			
	4	35.78						
	5+	34.74						
Ölçek Toplam Puanı	1	66.50	Gruplararası	349.29	4	87.32	0.66	0.61
	2	68.96	Grup İçi	28223.33	215	131.27		
	3	72.02	Toplam	28572.63	219			
	4	70.00						
	5+	70.20						

Araştırmaya alınan ergenlerin özel eğitim alma süreleri ile Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu toplam puanları arasında istatistiksel açıdan bir fark yoktur [F(4,215)=0.66; p=0.61]. Alt boyutlardan alınan puanlar incelendiğinde Bilişsel Etki [F(4,215)=0.64, p=0.63] ve Davranışsal Etki [F(4,215)=1.04; p=0.38] puanları ile özel eğitim alma süresi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (Tablo 10).

Tartışma

Okula Aidiyet Duygusu Ölçeğinden alınan toplam puan ile Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinin Bilişsel Etki ve Davranışsal Etki alt boyutlarından alınan puan ortalamaları arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bir başka ifadeyle ergenlerin okula aidiyet duygusu puanları arttıkça akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkularının davranışsal ve bilişsel etkileri de artmaktadır. Altınsoy ve Özyer (2018) araştırmalarında umutsuzluk ve yalnızlık duygusu ile okula aidiyet duygusu arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmış ve öğrencilerin umutsuzluk ve yalnızlık düzeyleri arttıkça okula aidiyet duygularının azaldığını tespit etmiştir. Okula Aidiyet Duygusu Ölçeğinin Reddedilmişlik Duygusu alt boyutu ile Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinin Davranışsal Etki boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ergenlerin Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği'nin Reddedilmişlik Duygusu alt boyutundan aldıkları puanlar arttıkça olumsuz değerlendirilme korkularını davranışlarına yansıtma puanları azalmaktadır. Ergenler, olumsuz değerlendirilme korkusunun meydana getirdiği stres durumuyla baş edebilmek için öğretmene karşı olumsuz davranışlar gösterme, istenmeyen cevaplar verme gibi davranışlar sergileyebilmektedir. Bununla birlikte öğrenme güçlüğü olan ergenler, denetim odağının kendilerinde olmadığını, yaşadıkları süreçler üzerinde kendi etkilerinin olmadığını ve ne yaparlarsa yapsınlar olumsuz değerlendirileceklerini düşünerek çaba sarf etmemeye başlamaktadır. Süreç içerisinde akranları ile arasındaki açıklığı

ve yıllar içerisinde daha da derinleşen farkı kendi çabalarıyla kapatamayacaklarını kabul eden ergenler çaba göstermekten kaçınmaya başlamakta ve yaşadıkları durumlara karşı duyarsızlaşabilmektedirler (Bender, 2016, s. 254). Uzun ve Çokluk Bökeoğlu (2019) araştırmalarında olumsuz değerlendirilme korkusunun ergenler üzerindeki etkisine değinerek; ergenlerin motivasyon, benlik saygısı ve özgüvenlerini zedeleyecek söylem ve davranışlardan kaçınılmasının önemine vurgu yapmıştır. Ayrıca ergenlerin yaşadıkları olumsuz değerlendirilme korkusu ergenlerin sosyal duygusal alanlarını etkilese de yaşanan stres ve stresle mücadele süreci, öğrenme sorunlarının artmasına ve bunun sonucunda da akademik başarı problemlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Erturgut ve Erturgut, 2010).

Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği'nden alınan toplam puanlar ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Elde edilen bu sonuca göre kızların akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu puan ortalamaları erkeklerden daha yüksektir. Abuelfadl (2015) araştırmasında kızların olumsuz değerlendirilme korkularının ve anksiyete düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Avcı (2019) da yaptığı araştırmasında, kızların olumsuz değerlendirilme korkusu puan ortalamalarının erkeklere göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Biolcati (2017) ergenlik döneminde, kızların erkeklere göre daha fazla kaygı taşıdıklarını ve erkeklere göre başkalarının kendileri hakkında yaptıkları yorumları daha fazla önemsediklerini belirtmiştir. Cankardaş (2019) yaptığı çalışmada, kızların olumsuz değerlendirilme korkusu ile benlik saygıları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca kızların, başkalarının kendileri hakkındaki görüşlerini daha fazla önemsemesinden ve kaygı düzeylerinin daha yüksek olmasından dolayı olumsuz değerlendirilme korkusu yaşadığını ifade etmiştir. Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği'nin toplam puanı ve alt boyutlarından elde edilen puanlar ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Yapılan araştırmalarda da ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma puanlarının cinsiyet bakımından farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Alparlan, 2016; Altuntaş ve Sezer, 2017). Bu bulguların aksine Dönmez (2018) kız ve erkeklerin okula bağlılık puanlarını karşılaştırdığı çalışmada, kızların okula bağlılık puan ortalamalarının erkeklere göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Literatürde kızların erkeklere oranla düşük düzeyde benlik saygısı, yüksek düzeyde okul kaygısı yaşadıkları ifade edilmektedir. Dahası kızların bu durumlarla karşı karşıya kalmalarındaki etkenlerin başında akademik başarı durumunun olduğu belirtilmektedir (Cole ve ark., 2009). Li ve ark. (2020)'nin araştırmasında da erkeklerin kız çocuklarına oranla akademik kaygılarının daha az olduğu sonuçları ortaya çıkmıştır. Yapılan bu çalışmada kızların akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme kaygısının erkeklere göre daha fazla olduğu görülürken okula bağlılık puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Erkek çocukların akademik kaygılarının daha az olduğunu gösteren literatür bilgileri çalışmada çıkan kızların erkeklere göre daha fazla olumsuz değerlendirilme kaygısı taşımalarını destekler niteliktedir. Erkeklerin ile kızların yapısal farklılıklarından kaynaklı olarak başarı ve başarısızlık durumuna verdikleri tepkilerin değişmesi ortaya böyle bir farkın çıkmasına yol açabilmektedir.

Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği'nin toplam ve alt boyutlarından alınan puan ortalamalarının, sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Tüm sınıf düzeylerinde okula aidiyet duygusu puanlarının ve alt boyut puan ortalamalarının benzer özellikler gösterdiği görülmüştür. Yapılan araştırmalar da sınıf düzeyinin öğrencilerin okul iklimini algılamalarını yordayan anlamlı bir değişken olmadığı (Tavşanlı, 2016) ve öğrencilerin okula aidiyet duygusu puan ortalamalarında farklılık oluşturmadığı sonucunu elde edilmiştir (Sarı ve Özgök, 2014). Benzer şekilde ergenlerin akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkularının sınıf düzeyi bakımından farklılaşmadığı bulunmuştur. Yapılan araştırmalarda da benzer şekilde çocukların akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu puan ortalamaları ile sınıf düzeyi arasında manidar bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Aksoy, 2019; Alkan, 2015). Öğrenme güçlüğü tanısına sahip olan öğrenciler tanı alma sürecinde ve tanı sonrasında benzer süreçlerden geçmektedir. Sınıf düzeyine bağlı olarak akademik alanda beklenen becerilerin

zorlaşması ve akademik başarı durumunun beraberinde getirdiği sosyal-duygusal zorluklar ile mücadele etmek durumunda kalmaktadır. Sınıf düzeyinin ilerlemesiyle benzer durumlar devam etmektedir (Bender, 2016). Yaşanan durumların sürekliliğinin, çocukların denetim odağını kaybetmelerine yani çaba göstermelerine rağmen sonucun değişmeyeceğine inanmalarına yol açabileceği ve sınıf düzeyleri farklılaşsa bile benzer duyguları sürekli olarak yaşamalarından dolayı bir farklılık ortaya çıkmadığı düşünülmektedir.

Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği'nin toplamından ve Aidiyet Duygusu alt boyutundan alınan puan ortalamaları ile özel eğitim alma süresi arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Bir yıl özel eğitim alanların aidiyet duyguları dört yıl özel eğitim alanlara göre daha yüksektir. Özel eğitim alma süresi daha fazla olan ergenler, öğrenme güçlüğü tanısının getirmiş olduğu akademik ve duygusal sorunlarla daha uzun süredir baş etmektedir. Yaşanan sorunların yıpratıcı etkisinin uzun süre özel eğitim alan çocukların aidiyet duygusunu olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Özgök ve Sarı (2016) araştırmalarında, öğrencilerin okula aidiyet duygularının okul başarısı ile ilişkili olduğu ve başarı seviyesi arttıkça okula aidiyet duygusunun da arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Fakat öğrenme güçlüğü tanısı olan ergenler akademik becerilerinin desteklenmesi sürecinde sınıf ortamından ve akranlarından ayrıldıklarında duygusal olarak etkilenebilmektedir. Akranları tarafından etiketlendiklerini düşünerek destek eğitim alma sürecini olumsuz duygularla bağdaştırabilmekte ve destek alma sürecine karşı direnç gösterebilmektedirler. Ders saatleri içinde akranlarından ayrılarak destek eğitim odalarına veya özel eğitim merkezlerine gitmek ergenler için duygusal zorlukları beraberinde getirebilmektedir (Bender, 2016, s.123). Altınsoy ve Özyer (2018) ergenlerin, deneyimledikleri yalnızlık ve umutsuzluk durumlarının okul aidiyetlerini etkilediğini ortaya koyan bulgular elde etmiştir. Bununla birlikte özel eğitim alma süresinin akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarında anlamlı bir farklılık meydana getirmediği sonucu elde edilmiştir. Aksoy (2019) üstün ve özel yetenekli öğrenciler ile yaptığı araştırmada da özel ders alma ya da kursa gitme süresi ile akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu puanları arasında bir farklılık olmadığını ifade etmiştir. Öğrenme güçlüğü tanısına sahip olan bir grup ergenle yapılan destek eğitim çalışmalarına ilişkin ergenlerin ve eğitimcilerin görüşlerinin incelendiği bir araştırma sonucuna göre, sınıf mevcudunun az olduğu destek eğitim çalışmalarının daha verimli olduğu ve sosyal açıdan da destek olduğu ifade edilmiştir. Ergenler, yanlış cevap verme kaygısının olmadığı ve yargılanmadıkları ortamlarda daha rahat hissettiklerini vurgulamıştır (Lipka ve ark., 2019). Ülkemizde yapılan destek eğitim çalışmaları ders saati içerisinde akranlarından ayrılarak okulun farklı bir odasında yürütülmekte ya da okul sonrasında özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde sürdürülmektedir. Ders saatleri içinde akranlarından ayrılmak veya özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine ait servis araçlarıyla destek eğitim ortamlarına götürülmek çocukların olumsuz duygular hissetmelerine neden olabilmektedir. Akranları tarafından etiketlenme ve dışlanma kaygısı çocuklar için yıpratıcı hale gelebilmektedir. Özel eğitim desteği alan öğrencilerin uzun süreli olarak bu duyguları yaşamalarının aidiyet duygularının azalmasına yol açabileceği düşünülmekte ve özel eğitim alma süresi daha fazla olan ergenlerin aidiyet duygusu puanlarının düşük olmasına neden olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca bazı ergenler, özel eğitim merkezlerine ait servis araçlarının okulun önünden kendilerini almasından dolayı arkadaşları tarafından farklı şekillerde etiketlenmelerine yol açtığını ve bu nedenle özel eğitim merkezlerine gitmek istemediklerini de belirtmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda, öğrenme güçlüğü tanısı olan ergenlerin Okula Aidiyet Duygusu alınan toplam puanları ile Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinin Bilişsel Etki ve Davranışsal Etki alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasında pozitif yönde, Okula Aidiyet Duygusu Ölçeğinin Reddedilmişlik Duygusu alt boyutu ile Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinin Davranışsal Etki boyutu arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ergenlerin, okula aidiyet duygularının;

özel eğitim alma süresine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı özel eğitim alma süresi bir yıl olan ergenlerin okula aidiyet duygularının özel eğitim alma süresi dört yıl olan ergenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya alınan ergenlerin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden elde edilen puanların cinsiyete göre farklılaştığı tespit edilmiş, kızların erkeklerle göre olumsuz değerlendirilme korkularının daha fazla olduğu görülmüştür.

Araştırmadan elde edilen bu bulgular doğrultusunda:

Gelecek araştırmalarda, öğrenme güçlüğü tanısına sahip olan çocuklara yönelik aidiyet duygusu ve olumsuz değerlendirilme korkusuna yönelik ölçme araçları geliştirilebilir. Öğrenme güçlüğü olan çocuklar için daha kapsayıcı olması amacıyla resimli testler içeren veya dile bağlı olmayan ölçme araçları geliştirilebilir.

Öğrenme güçlüğü tanısı olan çocuk ve ergenlerin aldıkları özel eğitim destek hizmetlerinin süresi ve gelişimleri üzerindeki etkisinin incelendiği nitel araştırmalar planlanabilir.

Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusunun ergenlerin öğrenme süreçlerini olumsuz etkilememesi adına okulda yer alan profesyoneller; öğretim süreçlerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi aşamalarında çocukları aktif kılacak çalışmalar yapabilir. Okuldaki profesyonellerin ve ailelerin destekleyici rolde algılanması olumsuz değerlendirilme korkusunu etkilerini azaltabilir.

Öğrenme güçlüğü tanısına sahip olan ergenlerin okula aidiyetleri arttıkça olumsuz değerlendirilme korkusu puanları artmaktadır. Akademik başarı durumundan dolayı akranları, öğretmenleri ve aileleri tarafından etiketlenmek istememektedir. Kaynaştırma ortamlarında en fazla yer alan grup olan öğrenme güçlüğü tanısına sahip olan çocuk ve ergenleri desteklemeye yönelik akran-ebeveyn-egitimcilerle yönelik farkındalık çalışmaları yapılabilir. Bu çalışmalar ile ergenlerin etiketlenme kaygısı yaşamadıkları ve bireysel farklılıklarıyla olarak var olabildikleri ortamlar oluşturulabilir.

Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde ve okullarda, öğrenme güçlüğü tanısına sahip olan çocukların/ergenlerin duygu düzenleme ve olumsuz durumlarla baş etme stratejisi geliştirmelerine yardımcı olacak destek eğitimler planlanabilir. Öğrenme süreçlerinde sosyal duygusal gelişimi destekleyen hedeflere yer verilebilir. Ağırlıklı olarak akademik desteğin sunulduğu bu gruplara yönelik akran kabulünü artıracak, aidiyet duygularını güçlendirecek ve olumsuz değerlendirilme kaygısı yaşamalarını azaltacak okul sosyal destek sistemleri oluşturulabilir.

Kaynakça

- Abdollahi, A., Panahipour, S., Akhavan Tafti, M. ve Allen, K. A. (2020). Academic hardiness as a mediator for the relationship between school belonging and academic stress. *Psychology in the Schools*, 57(5), 823-832.
- Abuelfadl, M. A. (2015). Anxiety as a predictor of academic achievement of students with learning difficulties. *International Journal of Psychology and Behavioral Sciences*, 5(4), 169-177.
- Aksoy, Ö. N. (2019). Üstün ve özel yetenekli öğrencilerin akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusunun incelenmesi Balıkesir örneği. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(3), 95-110.
- Alesi M., Rappo, G. ve Pepi, A. (2014). Depression, anxiety at school and self esteem in children with learning disabilities. *Journal of Psychological Abnormalities in Children*, 3(3), 1-8.

- Alkan, V. (2015). *Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeğinin geliştirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.
- Alparslan, N. (2016). *Anne babası boşanmış ergenlerin benlik saygısı ve okula bağlılık düzeylerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Altınsoy, F. ve Özyer, K. K. (2018). Liseli ergenlerde okula aidiyet duygusu: umutsuzluk ve yalnızlık ile ilişkileri. *Elementary Education Online*, 17(3), 1751-1765.
- Altuntaş, S., Sezer, Ö. (2017). Investigating school attachment of secondary school students, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 18(1), 83-97
- Arslan, G. (2016). Lise öğrencilerinde reddedilmişlik duygusu, akademik başarı, akademik yeterlik ve eğitimsel amaçlar arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 41(183), 293-304.
- Avcı, M. (2019). *Lise öğrencilerinin olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyleri öznel iyi oluş düzeyleri ile sanal zorbalık düzeyleri arasındaki yordayıcı ilişkiler*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Bakır Aygar, B. ve Kaya, A. (2017). Ortaokul öğrencilerinin okul aidiyet duygusu ile okul temelli yalnızlık arasındaki ilişkide okul ikliminin aracılık rolü. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 14–27. <https://doi.org/10.19160/5000201389>
- Bender, W. N. (2016). *Öğrenme güçlüğü olan bireyler ve eğitimleri* (Sarı, H., Çev. Ed.). Nobel Yayıncılık.
- Biolcati, R. (2017). The role of self-esteem and fear of negative evaluation in compulsive buying. *Frontiers in Psychiatry*, 74, 1–8.
- Bursal, M. (2017). SPSS ile temel veri analizleri. Ankara: Anı Yay.
- Büyükköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2011). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cankardaş, S. (2019). Kadın ve erkeklerde olumsuz değerlendirilme korkusunun belirlenmesinde algılanan ebeveyn tutumları ve benlik saygısının rolü. *Psikoloji Çalışmaları/Studies in Psychology*, 39(1), 79-97.
- Carnazzo, K., Dowdy, E., Furlong, M. J. ve Quirk, M. P. (2019). An evaluation of the Social Emotional Health Survey-Secondary for use with students with learning disabilities. *Psychology in the Schools*, 56(3), 433-446.
- Cole, D. A., Jacquez, F. M., Truss A. E., Pineda A. G., Weilauf A. S. (2009) Gender differences in the longitudinal structure of cognitive diatheses for depression in children and adolescents. *J Clin Psychol*, 65, 1312-1326.
- Değirmenci, G. Y. (2022). *Sosyal beceri eğitimi programının öğrenme güçlüğü olan çocukların sosyal becerileri üzerindeki etkililiğinin incelenmesi*. (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Dönmez, Ş. (2018). Ortaokul öğrencilerinde okul iklimi, okula bağlılık ve okul yaşam Kalitesi algısının incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 1-17
- Erdoğan, M. Y. ve Yüzbaş, D. (2018). Lise öğrencilerinin okula bağlılık ile genel öz-yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişki. *Journal of Suleyman Demirel University Institute of Social Sciences*, 32(1), 205-227.
- Ertugut, P. ve Ertugut, R. (2010). Stress and academic self esteem in primary school children who applied to the hospital: A research in pediatric hospitals in Turkey. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 1200-1204.

- Goodenow, C., (1993). The psychological sense of school membership among adolescents scale development and educational correlates. *Psychology in the Schools*, 30, 79–90.
- Grant, G., Peter, G., Richardson, M. ve Ramcharan, P. (2006). Learning disability a life cycle approach to valuing people.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Iacobucci, D. (2010). Structural equations modeling: Fit indices, sample size, and advanced topics. *Journal of consumer psychology*, 20(1): 90-98.
- İşeri, E. T. ve Tabak, B. Y. (2019). Ortaokul öğrencilerinin okula bağlılıklarının okulun özellikleri ve öğrencilerin kişisel değişkenleri açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 1217-1231.
- Judd, S. (2012). *Learning disabilities sourcebook*. (4th Ed.) Omnigraphics, Inc., Print. Health Reference Ser
- Kauffman, J. M., Hallahan, D. P. ve Pullen, P. C. (2017). *Handbook of special education*. Routledge.
- Li, L., Chen, X. ve Li, H. (2020). Bullying victimization, school belonging, academic engagement and achievement in adolescents in rural China: A serial mediation model. *Children and youth services review*, 113, 104946.
- Lipka, O., Forkosh Baruch, A. ve Meer, Y. (2019). Academic support model for post-secondary school students with learning disabilities: student and instructor perceptions. *International Journal of Inclusive Education*, 23(2), 142-157.
- Luo, Y., Wang, Z. ve Zhang, H. (2016). The influence of family income status on learning burnout in adolescents: Mediating and moderating effects. *Journal of Child and Family Studies*, 25(7), 2111-2119.
- Özgök, A. ve Sarı, M. (2016). Ortaokul öğrencilerinin okula aidiyet duygusu ve arkadaş bağlılık düzeyi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(3), 71-86.
- Özgüngör, S. (2006). Öz bilinç, olumsuz değerlendirilme korkusu, performans odaklı sınıf algısı ve not yönelimi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 1-8.
- Pekrun, R. ve Linnenbrink Garcia, L. (2012). Academic emotions and student engagement. In S. L., Christenson, A. I., Reschley ve C., Wylie (Eds.), *Handbook of research on student engagement*, New York: Springer.
- Rose, C. A., Espelage, D. L., Monda-Amaya, L. E., Shogren, K. A. ve Aragon, S. R. (2015). Bullying and middle school students with and without specific learning disabilities: An examination of social-ecological predictors. *Journal of learning disabilities*, 48(3), 239-254.
- Sarı, M. (2015). Adaptation of the psychological sense of school membership scale to Turkish. *Global Journal of Human-Social Science Research*, 15(7), 59-64.
- Sarı, M. ve Özgök, A. (2014). Ortaokul öğrencilerinde okula aidiyet duygusu ve empatik sınıf atmosferi algısı. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 13(2): 479-492.
- Şahin, S. (2010). Öğrenme güçlüğü olan çocuklar ve eğitimleri. N. Baykoç (Ed.), *Özel Eğitim içinde* (s.197-208). Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Tavşanlı, Ö. F., Birgül, K. ve Oksal, A. (2016). Ortaokul öğrencilerinin okul iklimine yönelik algılarını yordayan değişkenlerin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 11(9), 821-838.
- Uzun, G. ve Çokluk Bökeoğlu, Ö. (2017). Akademik başarının okul, aile ve öğrenci özellikleri ile ilişkisinin çok düzeyli yapısal eşitlik modellemesi ile incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 52(3), 655-685.

Wong, B. (2004). *Learning about learning disabilities*. Elsevier Academic Press.

Wong, B., Graham, L., Hoskyn, M., ve Berman, J. (2008). *The ABCs of Learning Disabilities*.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir. Yazarlar etik kurul izni gerektiren çalışmalarda, izinle ilgili bilgileri (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde ve ayrıca burada belirtmişlerdir.

Kurul adı: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Alt Etik Kurulu

Tarih: 08.07.2019

No: 15/242

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı : %50

2. yazar katkı oranı : %50